

A favor de les prunes

El dissabte 18 d'abril, per il·lustrar una doble crònica sobre els models francès i alemany d'organització administrativa davant el covid-19, signada per Marc Bassets i Ana Carbajosa, el diari *El País* ens mostrava una imatge que, alemanys a Espanya, Itàlia i França, havia de resultar molt colpidora. Era una fotografia de Maja Hitij (Getty) on es veia tot de joves prenent el sol a la riba de l'Spree, a Berlín. No era cap reunió de llibertaris revoltats contra el confinament ni de ciutadans «irresponsables i insolidaris». Era una escena de perfecta normalitat d'uns joves berlinesos aprofitant un dia de sol. Vaig escriure de seguida a un parell d'amics que viuen ara a Berlín per tal que em confirmessin si m'havia de deprimir molt o només una mica davant d'aquella «absoluta exhibició de superioritat alemanya». Un d'ells, filòsof, em va dir que no em refiés de les aparences i em va tirar per terra el *German Way of Life*, però encara el recordo (és mig alemany) fugint literalment de Barcelona el 14 de març i corrent a l'aeroport com un esperitat per agafar el primer avió que l'acceptés, pagant el que fos, quan ja era evident que entràvem al túnel d'on encara no hem sortit. L'altre, un advocat, més polític, o més polit, més clàssic naturalment, em va respondre que la cosa és cert que no és tan terrible com a Espanya, però que sobretot no em deprimís i em mantingués ferm, endreçat i productiu. Si algú pensa que faig una caricatura s'equivoca, és realment així, els meus dos millors amics alemanys resulta que satisfan perfectament el prototipus de l'intel·lectual original i de l'advocat previsible.

La veritat, però, és que cap dels dos amics em va servir de gaire consol, ho reconec. Que la situació a Alemanya era millor que a Espanya ja fa setmanes que ho sabíem. Només calia seguir les xifres d'allà i comparar-les amb les xifres amb què aquí ens hem anat cargolant a una anormalitat absolutament impossible de pair. Els epidemiòlegs hi diran la

seva. Jo ja vaig avisar al meu voltant i des del primer dia que el pudor més elemental m'obligava a suspendre el judici. És molt higiènic assumir que d'allò que no en saps res tampoc no en tens ni idea. Clar que, a la fi, i a força de llegir, alguna ombra d'idea comencem a tenir.

He de reconèixer que al final fins i tot allò dit ja fa setmanes amb la boca petita i en la més estricta intimitat ha acabat tenint un cert sentit: previsió, anticipació, molts tests, i un sistema sanitari molt robust. No cal tenir «la millor sanitat del món». Basta que sigui robusta i sòlida. I aquesta sembla que és la fórmula alemanya. Hi ha, doncs, un model alemany, un model portuguès, coreà, taiwanès, xinès, escandinau, islandès, austríac... Malauradament no hi ha un model espanyol (ni català), llevat d'una certa propensió a imaginar-nos que som millors del que en realitat som, vici que no es resol, naturalment, anant ara a l'altre extrem i fustigar-nos per ser tan desgraciats, o donant tota la culpa al veí. Perquè potser al final encara resultarà que tindrem l'amarg consol dels gens. Una amiga (filòsofa, però amb les vel·leitats del gremi molt sota control) em va dir veient la foto de Berlín: «¿Però per què no s'infecten?» La pregunta semblava una ximpleria, però potser els genetistes un dia ens diran que no era del tot ximpleta. Hi ha recerques en aquesta direcció. Ja sabem que no morim del virus, sinó per la reacció del nostre sistema immunitari davant el virus. Això, que és un truisme per als metges, no ho és tant per als llecs. I podria ser que, a banda de l'estat físic general (una altra obvietat), els gens hi tinguin alguna cosa a veure. ¿Per què els alemanys (i els portuguesos) no han patit l'espantosa esgarrapada que hem patit els italians i els espanyols i només una mica menys els francesos? Els gens serien una explicació, molt desesperant, és cert, però ara com ara no sé si fan menys mal que la maleïda lògica del sud pobre i "cantamañanas" i el nord ric i previsor. Tot i que els sistemes hospitalaris i la capacitat d'anticipació i d'organització sí que tenen a veure amb uns altres gens, que són els dels calés.

Tant se val. Jo he hagut de *metabolitzar* mentalment i moralment la fotografia berlinesa. Convertir un atac d'enveja, de vergonya, de complex d'inferioritat i de frustració meridionals en l'alegria de veure que almenys una part del món funciona, i que tinc amics prenent el sol sota les pruneres en flor mentre nosaltres fem jòguing pel corredor de casa. Desitjo que sigui

així per molt de temps –per a ells–, i que nosaltres sortim aviat a trobar-nos al carrer, com abans, a dinar i sopar on ens plagui, a reunir-nos amb qui i on ens plagui. De fet, si algú pensa malèvolament que els alemanys seran més solidaris quan a ells també els toqui el rebre –al recop de la tardor, per exemple– em sembla molt que s'equivoca de mig a mig. Històricament és una cosa que no té cap sentit. Els alemanys han demostrat que eren solidaris si, i només si, es podien permetre el luxe econòmic i polític de ser-ho. En això no són gent d'un altre món. Però el fet és que en aquest procés de reconstrucció mental per retornar als bon afectes i deixar enrere les passions tristes em vaig agafar de seguida a una cosa que també va ser espontània davant d'**aquella fotografia feliç de Maja Hitji**. Veure aquella fotografia i recordar **La Grande Jatte, el cèlebre quadre de Seurat**, va ser instantani.

I també, clar, la versió «treballadora» que el propi Seurat va fer dels burgesos enravenats a la *Grande Jatte*, com si fossin bitlles i no persones: el *Bany a Asnières*. Si es posen els dos quadre junts, l'un davant de l'altre, sembla inevitable establir un diàleg que a la vegada és com un sistema de preguntes i respostes que queden neutralitzades o bloquejades per les mirades que els personatges dels dos quadres s'intercanvien, sempre *fora de pla* els uns dels altres. També sabem que un nedador del quadre d'Asnières podia arribar sense problema fins a l'illa de la Grande Jatte, que tenia molt a prop, una mica més amunt del riu només, o pràcticament al davant si en realitat l'escena del quadre dels banyistes té lloc a les zones sorrenques de Courbevoie, intactes encara al 1884, l'any en què Seurat va concloure el quadre. Les bitlles ombrejades, però amb una vida interior complexa, quedaran enllestides el 1886, i fan doncs de rèplica dels treballadors assolellats.

Els joves berlinesos em van portar instantàniament a Seurat. Però no vull establir paral·lelismes massa previsibles, perquè també van venir a la memòria més imatges. Una fotografia de Cartier-Bresson, «Picnic a la riba del Marne», de 1938, i encara una escena de **"El verdugo" de Berlanga** –tornada a veure fa ben poc–, amb un altre pícnic a la vora d'una embassament prop de Madrid. En aquesta escena, la parella protagonista –ell, el noi de la funerària, a punt de caure de quatre potes en la mel de l'amor, que com sabem l'enganxarà i l'obligarà a heretar la feina sinistre del sogre, i ella, la filla del botxí, dos

«maleïts», doncs, a causa de la proximitat de la mort–, ballen galta amb galta aprofitant la música que surt d'una ràdio veïna, fins que els propietaris de la ràdio l'apaguen i se'n van empipats, dient-los que si volen ballar la propera vegada es portin ells mateixos la música. La pobresa pot ser molt mesquina. La lògica moral que articula la generositat i la solidaritat pot tenir a veure amb el que et sobra de la butxaca, amb la moneda que pots deixar caure sense ni tan sols adonar-te'n. També pot tenir a veure amb uns valors que impliquen reverseibilitat i inversió o, més coratjosament i generosament, i segur que més insensatament, que van a fons perdut. *À cops perdu*, com hauria de ser la veritable filosofia, la bona vida, la gran vida també. No el petit càlcul, sinó el gran gest. Però el gran gest es paga car. Es paga exactament tan cor com car ha resultat ser el gest, o més. Tan sols una cosa el redimeix: la comprensió que la vida és ella mateixa un gran gest, i l'acceptació dels cicles, de la gran perspectiva que permet comprendre la lògica que lliga el detall amb la complexitat del cosmos, el vol de la papallona amb el tifó, l'invisible virus amb la petita, subtil, però decisiva i transcendental mutació genètica.

Hi ha una llarga, meravellosa i sostinguda reflexió fluvial que ens acostava a aquesta perspectiva, que fugiu del puntillisme de Seurat per acostar-se a una altra mena de fulgor de les aigües il·luminades per la tarda que cau, per la vida ingràvida a la terrassa del restaurant, per la reunió festiva. Podria dir Monet o Renoir i La Grenouillère. Però vaig més lluny. Vaig al fill i dic **"El riu" de Jean Renoir**, la lògica acceptació del que és il·lògic i cruel: el nen seduït per la serp, l'arribada d'un fill nou, l'aprenentatge de la vida i de la mort –sí: de l'amor i de la sort–. I penso que escriuré un altre cop als meus amics berlinesos i els diré que el que em consola de debò és saber que ells estan sans i bons, i que el món canvia però no s'acaba, i que em guardin alguna pruna de la prunera que ara ha florit, que la rentarem a les aigües del riu de la vida i després de menjar-nos-la ens hi capbussarem per nedar una bona estona, quan cau la tarda.

Jordi Ibáñez

Professor d'estètica i teoria de les arts, UPF.